

0 5 1 9

A Magyar Hírlap hétfői melléklete
2018. május 19.
Szerkesztette: Petán Péter
Művészeti vezető: Salát Zalán Péter

K i á r a d á s

**Balassi Bálint: BORIVÓKNAK VALÓ
IN LAUDEM VERNI TEMPORIS
az „Fejemet nincsen már” nótájára**

*Áldott szép Pünkösdnek gyönyörű ideje,
Mindent egészséggel látogató ege,
Hosszú úton járókot könnyebbítő szele!*

*Te nyitod rózsákat meg illatozásra,
Néma fülemile torkát kiáltásra,
Fákat is te öltöztetsz sokszínű ruhákba.*

*Néked virágoznak bokrok, szép violák,
Folyó vizek, kutak csak néked tisztulnak,
Az jó hamar lovak is csak benned vigadnak.*

*Mert fáradság után füremedt tagokat
Szép harmatos fűvel hizlalod azokat,
Új erővel építvén üzéshez inokat.*

*Sőt még az végbéli jó vitéz katonák,
Az szép szagú mezőt kik szélllyel bójárják,
Most azok is vigadnak, s az időt mulatják.*

*Ki szép fűvön lévén bánik jó lovával,
Ki vígan lakozik vitéz barátjával,
Ki penig véres fegyvert tisztított csiszárral.*

*Újul még az föld is mindenütt tetőled,
Tisztul homályából az ég is tevéled,
Minden teremtett állat megindul tebenned.*

*Ily jó időt érvén Isten kegyelméből,
Dicsérjük szent nevét fejenkint jó szívből,
Igyunk, lakjunk egymással vígan, szeretetből!*

Amikor bekérdez a néző

„A színház tárgya a jelen pillanat. Jelentése az előadó és a közönség közösségi cselekvése révén teremődik”

Vicuska Zilahról

Ugyanaz a nyitottság sugárzik Barta Ágnesből beszélgetés közben, mint ami számára a színpadon is nélkülözhetetlen mind a rendezővel és partnerével, mind pedig a közönséggel szemben. A Nemzeti Színházban tavasszal bemutatott Egri csillagok új Vicuskája szerint ugyanis az előadás akkor az igazi, ha élő kapcsolat van a színész és a néző között. Figyelemről és kikacsintásról, nagy elődökről és ikonikus szerepekről beszélgettünk a pályakezdő színésznővel.

– Meglepődve olvastam, hogy Zilahon született, sőt nyolcéves koráig ott is élt. Mivel jómagam is részben erdélyi származású vagyok, azonnal felvetődött bennem a kérdés, mit jelent ez egy fiatal budapesti színésznőnek. Hogyan élte meg a költözést? Jár-e még vissza? Beszél, beszélt-e románul?

– Nagyon büszke vagyok arra, hogy Erdélyben születtem, fontos része az életemnek, nagyon elemi dolgok kötnek oda. Meghatározó gyermekkori élményeim a nagyszüleimnél, Kolozsváron töltött nyarak, ők ott is vannak

eltemetve, a sírjaikat gondozni is visszajárunk. Egész nagy rokonságunk él még ott, ezért, amikor tehetem, megyek látogatóba. A románt is jól értem még, bár magyar óvodába és iskolába jártunk a nővéreimmel. A szüleink törekedtek arra, hogy jól megtanuljuk a nyelvet, hogy ne csak a magyar barátainkkal és a családukkal tudjunk kommunikálni, hanem a románokkal is. Igaz, a beszéd egyre kevésbé megy, hiszen tizenek éve nem használom. Gyerekként nagyon nehéz volt átjönni, egy új közegbe belépni Szolnokon, főleg úgy, hogy ez természetesen nem az én döntésem volt, hoztak. De valahogy olyan normálisan alakult az életemben, hogy el kellett jönni, nincs bennem fájdalom vagy rossz érzés emiatt. Volt egy elég hosszú időszak, amikor azt gondoltam, hogy vissza akarok menni, felnőtt fejjel is kipróbálni, milyen ott élni – ma már erre nem vágyom, abszolút Magyarországon képzelem el az életemet.

– Mikor és miért múlt el ez a vágy?
– Igazából nem tudom konkrét eseményhez kötni, mikortól nem akarom már. Ezt én

is csak most fogalmazom meg magamnak, ahogy kérdezi. Kialakult itt az életem és a közeget, itt élnek a barátaim, nehezen tudom elképzelni, hogy hirtelen hazaköltözsem öt évre. De látja, azt mondom, Erdélyre: haza meg itthon, szóval furcsa, ahogy több helyhez kötődöm.

– Zilahról Szolnokra költöztek, de a gimnáziumot már Budapesten végezte, ahonnan Kaposvárra ment egyetemre. Majd vissza Pestre, gyakorlatra a Nemzetibe. Hogyan élte meg ezeket a nagy közeg-, illetve élettérváltásokat ilyen fiatalon?

– A legnagyobb váltás a gimnáziumban volt, amikor szinte egyik napról a másikra a Varga Katalin Gimnáziumból átíratkoztam Budapestre, a Vörösmartyba. Az egész onnan indult, hogy én szerettem volna drámatagozatos iskolába járni, de anyukám úgy gondolta, tizennégy évesen még ne menjek el egy másik városba, tőle messze, egyedül élni. A nővérem is a Varga Katalinba járt Szolnokon, úgyhogy én is oda mentem, matek-angol tagozatra íratkoztam be, pedig híresen rossz-

sz matekos vagyok. De végig tagja voltam a Híd diákszínpadnak, és versmondóversenyeken is részt vettem. Egyik télen elhatároztam, mégis szeretnék vörösmartys lenni, és akkor anyukám azt mondta, ha másfél év után is ez a vágyam, ez munkál bennem, akkor viszont lépniük kell, mert később már nincs értelme. Gyakorlatilag egy hónap alatt jelentkeztem át. Nagyon jó tanáraim voltak, akik elengedtek, és azok is, akik fogadtak. Kaposvár már adott helyzet volt, oda vettem fel, elmentem, azután visszajöttem Budapestre, amikor dolgozni kellett, azon már nem gondolkoztam. A Vörösmarty volt az igazán tudatos döntés.

– Nem volt nehéz alig tizenhat évesen, egyedül másik városba költözni?

– Nagyon nehezen szoktam meg a kollégiumot, hiszen hétfvégén jártam csak haza. Ráadásul otthon viszonylag szabadon neveltek, nem kellett például este tízre ágyban lennem, elég sok minden rám voltam bízva, és mégsem lettem lázadó.

**Barta Ágnes: Most két hónapig még nem érek rá, de hidd el,
utána én leszek a legjobb barát**
Fotó: Hegedüs Róbert

***„Egyébként nagyon szeretem, amikor cinkosként lehet a nézővel lenni,
amikor ki lehet rá kacsintani, hogy látod ezt?”***

Válogatás Jókai Mór elbeszéléseiből

„Az elszabadult test fejjetlenül ugrált a téren föl s alá hánykódva”

A remete hagyománya

(5.)

XI.

Egy embert láttam egykor kivégeztetni. Lopott, rabolt, gyújtogatott, megérdemelte a halált. – Pedig mindnyájan meghalunk, és így mindnyájan megérdemeltük azt; – csakhogy nekünk még egy nagy darab élet is van adva ráadásul e büntetéshez.

Fel hagyta az ember magát vinni a vérpadra, alig állt lábain, eszmélete nem volt többé, végigtekintett a bámuló néptömeg felett, mely ellepte a mezőt, és nézett, és tátotta száját, – mennyi fej! és e sok fej közül egyedül az övé az, melyet nem lesz szabad hordozni többé.

Közel a vérpadhoz egy ősz öreg ember feködött, nem sírt, csak nyögött, szemei véresek voltak, ősz haját homokkal hinté tele, s amint ott fetrenge, a népség összerezugdolta őt. Hisz ez volt a kivégzendőnek apja...

Mint nézett a halálraítelt, mint nézett a távolba, nem jön-e a fehér zászló, a kegyelem-parancs. De nem látott semmi fehéret. Le kelle térdelnie, kezeit hátraköték, haját lenyírták. Még mindig nézett a távolba, még mindig remélt, végre beköték szemeit, és nem látta többé semmit. Kétségbeesetten feszíté akkor kezein a kötelet, szét akarta azt szaggatni, de nem engedett az. Erősebben rántotta, még erősebben, – végre elszakadt, – e percben gördült le feje lábaihoz. A vér magasra felszökellt, a hóhért fönn és az ősz embert alól összefecskendezé, az elszabadult test fejjetlenül ugrált a téren föl s alá hánykódva, két kezével a vérpad szélébe fogódzott, míg a levágott fő kinyílt szemekkel bámult a bakóra.

És a néptömeg? A néptömeg tombolt örömben...

Másson egy várost láttam égni. Kiknek házaik égtek, örülten futottak alá fel, s imádkozának az emberekhez, és káromolták az Istent. Hát ha majd az egész világ fog égni, hogy fognak ezek jajgatni és ordítani akkor! Kiknek pedig semmijök sem égett, azok összecsoportosultak, összedugdák kezeiket, s gyönyörködtek a fölséges látmányban.

S a látvány mindig nagyobb szerű kezdé lenni. Tornyok gyulladtak ki, s lángoltak föl az égbe, mily egyszerű szép volt!

Emeletes házban csecsemősírás hallatszott, ajtók és ablakok s fenn a gerendázat tűzlángban lobogtak. Ekkor egy bátor férfiú elszántan betört a zsarátnokzáporon keresztül a házba, a népség kiálta: minő nagy-lelkű férfi! Visszajött, a csecsemőt ugyan nem hozta ki, de megtömte odabenn zsebeit ezüst és arany szerekkel, s odábbállt velök, mily nagylelkűség!

*

Pompás temetést láttam. Fáklyavilág kísérté a bársonnyal bevont, aranyszegekkel kivert koporsót, harsonák éneke siratta a kimúltat, gyertyákat osztogattak és halotti címereket és fátyolt minden kísézőnek. Meghordozák a halottat minden piacon keresztül, s mikor a temetőbe értek, a megholt özvegye

raborult a koporsóra, leszállt a sírboltba vele, be akarta magát falaztatni azzal. Ájultan húzták fel őt onnét az érzékeny részvevők, nem szégyellt sírni és magát annyi nép előtt oly szép drága ruhában a földhöz verni és hívni a halált.

Szegény asszony.

Később valakinek eszébe jutott azt mondani, hogy az ember halála nem volt természetes, s a holtat ismét felverék sírjából, s úgy találták, hogy méreggel végeztetett ki a világból.

Az özvegyasszony ezalatt eltűnt. Ki sem tudta, hová.

Szegény asszony!...

Egyszer zivataros éjszakán a felháborodott tenger egy hajót temetett gyomrába, egyetlen férfi úszott a villámfénynél a haragos habokban. A férfi sírva kérte életét a tengertől, mondá neki: hogy honn síró családja, apró árvái vannak, kiknek kivüle nincs senkijök. – A tenger hideg lény, sem szíve, sem lelke, de meg tudta szánni a siralom fiát, parancsolt szörnyeinek, hogy azt ne bánthassák, s kivétét őt sértetlen a partra. A parton kunyhók voltak föllállítva, e kunyhókban emberek laktak, mely emberek a hozzájuk folyamodó hajótöröttet – megették.

XII.

Irtóztatókat szokott lelkem álmodni. Kétségbeejtő, gyöttrő képeket, miket az ébrenlét sem töröl ki emlékeimből, de mik ott ragadnak szívemben, újabb, sötétebb képekkel olvadva össze.

Egy óriási hegyet láttam egykor, melynek végtelen látása agyonfárasztá a gondolatot. Roppant fekete tömeg, alak és idom nélkül, láthatártalan óceán közepében. Semmi élet, semmi hang nem élt rajta; oldalain sem fű, sem bokor nem zöldült, csak a vihar vert oldalához veszni tért hajókat, s hosszú tengerútja felén a vándorfecske szállt meg vendég-nemszerető kopár ormain. Éjenkint a viharok látogattak el hozzá.

És láttam, mint raktak e hegytetőre zsarnok várurak vastag sziklavárat, nagy, nehéz falakat, sziklába vájt börtönt, nehéz rostélyokat a keskeny ablakokra. Rabszolgahad, ki embervérrel élt, lakott e várban, s kínzó ördögök, kik bor helyett emberkönyűket ittak, s Isten nevében átkokat követtek el. – És elveszének mind. – Mert élő volt a hegy. Gyomrában élő lángok laktak, s mikor nem tűrhették tovább az átkok terhét, mellyel elhalmozák, megrázkódék, kirombola, tűzével leszórta a rabszolgaság tanyáját fejeiről, s haragja megolvadt érctüzével urat és szolgálakat mélyen eltemetett.

Még azután századok lefolyásaig hányt ónvállaira lángokat, s a tengert maga körül tűzpatakokkal forralá fel, s nagy égő köveket dobált fel az égbe, mely egykor mennykövekkel sújtóla. – Aztán kihűlt, lecsillapult dühe, kiégték égre támadt lángjai, s most ottan áll a tengersivatag közepén, magányosan, test-

vértelenül, kopaszon. Olykor nehéz füst üli ormait, mit a vihar kanyargva kapkod szét a légtérben, s magános éjeiben meg-megrázkódik, megmozdul, mélyen döng – s elcsendesül.

*

Másson azt álmodám, hogy megöltem magamat.

Megátkozám az életet és a halált, a napot és éjszakát, a bölcsőt, melyben ringattak, s a temetőárkot, melybe majd ledobnak, mindent, ami él és mozog, azon kebeltől, mely fölnevelt, a sír férgéig, amely meg fog rágni, s szívembe döftem az éles kést. Omolt a vér, amint kihúztam belőle. A föld megitta véretem, s mikor a végső csepp vér kifolyt, a szív megállt, tárt ajtó rajta a seb, reszketve jött elő a lélek mezítelenül, remegve, halaványan. S megállt a sebnek néma, piros száján, s mint a madár, aki majd elvezesse azon sötétlő ország ajtajáig, mit élő szem még nem látott meg soha.

Várt, várt, a nemtő nem jött érte.

Alatta olykor meg-megrángatózott a sebhelyes tetem, megnyíltak fájdalomosan a halvány ajkak és a pirosló seb. – A nemtő nem jött, ki őt elvezesse és megmutassa neki leendő lakhelyét, azon helyet, hol ezután élni fog.

Megindult végre kalauzatalan, nem tudva, hova szálljon le a széles, végtelen világban. Hideg volt, merre ment; ismeretlen vad árnyakkal volt találkozása, kik holt szemeikkel merőn bámultak rá, és nem szólíták meg. Sorra járta a csillagokat, egy sem volt hazája; minden élethagyott testet fölkeresett, – egy sem fogadta be, egy sem volt az övé. Kereste a mennyet, kereste a poklot, de nem talált rájok. Örök bujdosásra volt elkárthatva.

És vándorolt. Nem volt rá nézve többé idő: a földön túl nincsenek évek és napok, csak a rettenetes örökkévalóság.

Ment, ment. Hideg szél szárnya vitte. Sötét föllegek kísérték, vakító napok ragyogtak elé idegen, nem melegítő világgal, ismeretlen holdak, ismeretlen földek kerengtek körül. Megölelte a hulló csillagot, hogy vele együtt semmivé lehessen, – a csillag meghalt, de ő élve maradt. Versenyt futott az égő üstökös-sel, kit átkos útja kívül kergetett a világ határára. Századokig, ezredekekig járták meg ez utat, mire visszatértek, az örökkévalóságból még egy perc sem múlt el.

Kiáltani akart az Istenhez, és nem voltak szavai!...

...Óh örökélet, legrettentőbb eszméje az emberi szívnek, te kezdet és vég nélküli iszonyú lény, mily kínzó még álomnak is a te képed!

*

Egykor pedig azt álmodám, hogy a föld megfagyott.

Meg volt rá érve. Megvénült, kiégett. Rég elfelejté a napot, melyben született; el a népeket, miket egykor szült és ismét benyelt, a piramidokat rég eltemette a homok, maguk

a múmiák is elrohadtak. Nem lehetett a kerek földön sírt ásni, melyben már egykor halott ne lett volna, nem egy követ letenni, hol egykor már város ne lett volna.

És kietlen, pusztá volt a föld minden határa. Az ember mindent kiirtott róla, ami él. Erdők, virágok és az állatok ezer nemei nem léteztek többé, csak az ember és annak kevélysége.

Dicsekvés lett a vétek, az erény szégyen és bűnhődés tárgya, jutalmat kapott a gyilkos, kígyófullánkot a jóltevő, s mentül törpebb lett az emberi nem, annál magasabba emelte arcát, és tagadta teremtőjét, az Istent.

Nem álltak templomok sehol; nem imádkozott senki, felvilágosultnak nevezte magát a kerek föld népe.

Csak egyetlen ember élt még, kinek lelkében Isten neve lakott, ez egy emberért élt még a világ, ez egyért kímélte meg a földet az Isten.

De ráakadtak embertársai.

Kínpadra vonták, töviskoszorút nyomtak fejébe, szegeket vertek körmei alá, hogy mondja velök együtt: nincsen Isten.

És az ember erős hittel mondá: „van Isten”, és meghalt a hóhér kezében.

Ekkor máglyára hurcolták őt, hogy megéssék, midőn az élő föld, teremtője „ne legyen” szavára, fölszínétől magva középeig keresztülfagyott, és minden tűz kialudt rajta, a két pólus jege közepén összeért.

Ugyanekkor két roppant hajóhad csatázott a tengeren. Két leghatalmasabb királya a földnek harcolt afölött, hogy melyiket illeti közülök az isteni név, midőn a tenger hirtelen fenéig jéggé merevült.

Fehér, sápadt lett a föld körös-körül. A nap nem csalt ki több meleget belőle, mély, süket hallgatás lett úr körül rajta, e síri hallgatásban, e jéghegyek közt, e halott világban bujdosott én egy országból a másikba, egyik kietlen, hangtalan vidékből a másikba, mint utolsó, egyedül maradt lakója a földnek, mely élethagyottan, holdsápadtan függött a fekete égen, holt csillaga a kerek mindenségnek.

*

Egy apa fiát átkozta meg.

Tele volt csillaggal az ég, tele volt hóval a föld. A vén ősz ember fehér haját lobogtatta a szél.

Kilencven év fehérité meg e hajakat.

És becsületben öszültek meg azok.

Egyetlen fia volt az ősz apának, ki e becsületben megöszült fűrtökre gyalázatot hozott... Hazáját árulta el.

És az apa kirohant a hideg, fagyos éjszakába, s égre emelt kézzel kiálta gyilkos átkokat egyetlen fiára. Szava túldörgé a vihar ordítását. A csillagok szemei kápráztak.

– Légy elátkozott! – kiálta vért sírva két szeméből.

És az ég millió csillagai közül egy megindult e szó után helyéről, s sziporkázva szaladt végig az égen, és aláhullt.

Az ember leátkozta helyéről fia őrcsillagát.

Folytatjuk